

Vart går Trumps USA?

Måndagen den 20 januari tillträder Trump presidentämbetet. Under valkampanjen lovade han införa straffullar, utvisa miljontals invandrare, tvinga Ukraina att gå med på eftergifter mot Ryssland m m. Dessa vallöften har han under de senaste veckorna kompletterat med hotfulla utrikespolitiska uttalanden – mot grannstaterna Kanada, Mexiko och Panama, och även mot Danmark (han vill annektera Grönland). Trump har t o m sagt att han är beredd att tillgripa militära metoder för att driva igenom sin vilja.

Samtidigt så har hans allianspartner Elon Musk lagt sig flera europeiska staters inre angelägenheter, bl a genom uttalanden till stöd för den europeiska extremhögern.

Om den amerikanska politiken kommer att fortsätta i dessa banor, då kommer vi att kunna emotse en turbulent framtid, med svåra kriser och konflikter.

I de två följande artiklarna diskuterar dessa problem och vilka konsekvenser en sådan politik riskerar att få.

Allra sist lästips som ytterligare belyser Trumps politik.

Martin F

Donald Trump tecknar konturerna av en ny doktrin för USA-imperialismen Romaric Godin

Mediapart, 8 januari 2025

Genom att förklara sig redo att med våld erövra Panamakanalen och Grönland spelar USA:s tillträdande president ut helt nya kort på den internationella arenan. Washington tycks nu redo till erövringskrig, till och med mot allierade, för att tillgodose sina egna intressen.

Man skulle kunna tro att det är bara ytterligare ett uttryck för skrävel från en Donald Trump mer clownliknande än någonsin. Men att tro att Trump 2025 skulle likna Trump 2017 vore att hänge sig åt illusioner. För Trump 2025 är något helt annat. Och hans tillkännagivande på en presskonferens i sitt residens Mar-a-Lago den 7 januari, då han inte uteslöt en militär aktion för att ta över Panamakanalen och Grönland, måste tas på yttersta allvar. I själva verket förändrar det på djupet de geopolitiska spelregler som varit rådande alltsedan slutet på andra världskriget.

För att förstå detta kan man titta närmare på det enskilda fallet Grönland. Att en USA-president förklarar sig redo att militärt invadera ett territorium tillhörande en allierad stat, medlem av Nato och EU, som Danmark, visar att reglerna på det internationella planet nu förändrats i grunden.

Det står klart att Grönland är ett viktigt område geopolitiskt för USA:s säkerhet. Om det togs över av en fiendlig makt skulle det innebära att den skaffat sig fotfäste i Nordamerika. Och Washington har under lång tid haft tankar på att stärka sin kontroll över Grönland. I samband med avtalet med Ryssland 1867 om att köpa Alaska dryftades också förslag om att köpa Grönland av Danmark. Tre nya sådana försök gjordes 1919, 1946 och 2019. Varje gång avvisade Danmark tanken och därmed var det hela över.

Andra världskriget bekräftade området strategiska betydelse. Grönland ockuperades då av USA sedan Danmark i maj 1940 ockuperats av tyska trupper. En återgång till dansk suveränitet var därefter svårt att tänka sig för Washington. Att så ändå skedde berodde på att Danmark övergav sin traditionella neutralitet och blev medlem av Nato.

Danmark beviljade då också USA rätten att installera militärbaser på den enorma ön. I själva verket var det USA som bestämde på Grönland. På 1950-talet kunde man till exempel, med den danska regeringens samtycke, inleda konstruktionen, under istäcket, av en bas, Camp Century, för avfyrande av kärnvapenmissiler. Danska tidningar kunde 1997 avslöja att den danska regeringen gett sitt tillstånd trots att landet officiellt motsatte sig all närvaro av kärnvapen på sitt territorium.

Kort sagt: för Washington utgjorde Danmarks suveränitet inget problem i och med att Danmark ingick i Atlantpakten. Det budskap som Donald Trump nu kommer med är att den garantin inte längre räcker. Vilket innebär att USA inte längre tänker grunda sitt inflytande på ett nätverk av allianser, utan på ett system av direkt kontroll. En ny doktrin är på väg att utformas.

Om Donald Trump anser att nätverket av allianser inte räcker beror det helt klart på att han inte hyser något förtroende för vare sig Nato eller EU, som ju hittills varit hörnpelarna i USA:s inflytande i Europa. Nato anses kosta för mycket och vara till hinder för den nye presidenten. Som han ser det tvingar den alliansen USA att ingripa i konflikter där de egna intressena inte är direkt berörda och därmed att skydda andra intressen än de egna.

Det är också orsaken till hans misstro mot EU, som han ser som en ekonomisk konkurrent till USA och som kan anta lagar riktade mot amerikanska företag, i synnerhet då dem som den tillträdande presidenten betraktar som fundamentet till det egna landets maktställning: high-tech-jättarna.

En ny USA-imperialism

Allt detta har att göra med Donald Trumps syn på USA:s tillväxt. I en tid av global inbromsning som stärker intrycket av världsekonomin som ett nollsummespel måste med nödvändighet all tillväxt i USA ske på bekostnad av andra. Det innebär att konkurrenter till landet måste neutraliseras men också strävan till direkt och exklusiv kontroll över naturtillgångar och kommunikationsvägar. Det är därför den nya Trump-administrationen ger Grönland och Panamakanalen samma värde.

Klimatförändringen och den omfattande nedsmältningen av isen på Grönland har medfört att territoriet blivit en reservoar av mineraler och naturtillgångar och dessutom en etapp på den berömda "Nordvästpassagen" mot Alaska, länge bara en fantasi men nu på väg att bli en tänkbar realitet. Trump-teamets förakt för miljön gör därmed Grönland till ett naturligt byte. För dem är det viktigt att direkt kontrollera detta territorium utan att behöva gå via någon mellanhand, också en så pass obetydlig som Danmark.

Detta förstärks av att Kina är en central fråga i detta nollsummespel. Precis som Washington försöker Beijing skydda sin tillväxt med ett nätverk av beroenden och att lägga vantarna på naturtillgångar. Vid presskonferensen den 7 januari gjorde Donald Trump klart att det i såväl Panama som i Nuuk, Grönlands huvudstad, handlade om att motverka kinesiskt inflytande. "Det finns kinesiska fartyg överallt, det finns ryska fartyg överallt", sade han apropå Grönland efter att först ha nämnt Kinas närvaro i Panama.

2018 och 2019 försökte Kina skaffa sig fotfäste på Grönland i form av projekt inom gruvbranschen och infrastruktur. Det lokala styret visade stort intresse för att, efter påtryckningar från Köpenhamn, få avbryta planerna. Indirekt hade därmed Washingtons kontroll fungerat. Men för Donald Trump av år 2025 räcker det inte längre med den sortens metoder. Kontrollen

måste ske direkt för vad som står på spel är inte bara att motverka kinesiskt inflytande, utan att också kunna exploatera Grönland.

Enligt Donald Trumps nya doktrin är alla former av suveränitet och självständighet från de allierades sida att betrakta som fientligt agerande i och med att det kan innebära ekonomiska och politiska förluster för USA. Och i en värld med låg tillväxt är det oacceptabelt för Washington.

En sak är klar: USA har inte blivit imperialistiskt med Trump, däremot ändrar denna imperialism karaktär. Den lämnar inte längre något utrymme åt illusioner om suveränitet, den bryr sig inte om några gentjänster. Vad den nya administrationen är ute efter är total underdånighet mot USA:s ekonomiska intressen. En rovdjurets imperialism.

Den utvecklingen är inte oförenlig med Trumps isolationism: hädanefter hanterar USA sina angelägenheter på egen hand och direkt, vilket leder till ett stärkande av dess direkta grepp över områden som anses vitala och därför kan införlivas med dess gränser. Man anser Grönland som livsviktigt och då måste det territoriet införlivas med USA och förvaltas direkt därifrån, utan hänsyn till Köpenhamn eller som motprestation något som helst skydd för Danmark, vilket skulle tvinga USA att engagera sig i konflikter långt ifrån dess basområde.

Bakom denna nya imperialism ser vi framför allt tech-grupperna, i första hand Elon Musks. De grupperna drivs av ett sådant vinstbegär att en del författare kallar det för "techno-feodalism". Deras ekonomiska modell vilar på brukarnas beroende av deras resurser. I någon bemärkelse är det den sortens beroende som Donald Trump siktar på att överföra till det geopolitiska planet: göra sina allierade beroende av USA:s intressen och, för att stärka detta beroende, verkställa "erövringar" där det blir nödvändigt.

Erövringskrig och kolonial logik

Konsekvenserna av en sådan doktrin blir avsevärda. Först och främst för att erövringskriget blir en användbar metod. Sedan andra världskriget har den sortens krig betraktats som en omöjlighet och har åtföljts av en vägran att ifrågasätta gällande gränser, bortsett från när det handlat om inre upplösning av länder (Sovjetunionen, Jugoslavien, Tjeckoslovakien). Det var vad USA och dess allierade sett som oacceptabelt i den ryska annekteringen av Krim 2014 och vidare i det pågående kriget i Ukraina.

Men om USA är kapabelt, även utan att sätta in militär för att erövra ett av EU:s territorier eller återta ett territorium som Panamakanalen, som ju är föremål för ett avtal om återställande, hur ska man då kunna motsätta sig en eventuell kinesisk invasion av Taiwan eller alla andra former då ett land använder maktspråk för att erövra något territorium man har lust till?

Detta innebär ingalunda att USA:s tidigare form av imperialism varit fri från väpnade konflikter. Men här handlar det om att driva upp annekteringarna ett snäpp och potentiellt skulle ingen kunna räkna med att vara förskonad. I morgon kanske det kan vara de franska eller nederländska områdena i Karibien som blir föremål för Washingtons intresse nu när Donald Trump sagt sig vilja döpa om Mexikanska golfen till "Amerikanska golfen"?

Den andra konsekvensen av denna nya doktrin är att den koloniala logiken kommer igen. Grönland är inte vilket territorium som helst i det avseendet. Det är ett territorium som Danmark koloniserade på 1700-talet. Invånarnas, inuiterna, kultur har sett som ett hinder för "moderniseringen" och de har under 1900-talet utsatts för en politik av "danskisering". På 1950-talet rapporterades om att grönländska barn blivit bortförda och de som var bosatta i närheten av USA:s militärbas Thule blev deporterade till en radie på 100 kilometer.

Från 1970-talet, och än mer sedan 2010-talet, har grönländarna, som idag uppgår till 57 000, erhållit ökad autonomi och erkännande av sitt språk och kultur. Sedan 2009 erkänner Köpenhamn territoriets rätt till självbestämmande, men utgår från att olika transfereringar till ön, som uppgår till en fjärdedel av dess BNP, ska avhålla grönländarna från att kapa navelsträngen. Det är en ond cirkel: territoriet baserar sin ekonomi på de danska transfereringarna och har svårt att skapa en alternativ modell.

Den nuvarande regeringschefen på Grönland, Múte Egede, sade i fjol att man ville gå vidare mot självständighet. Efter att till Donald Trump ha slagit fast att "vi är inte till salu" tillkännagav han den 3 januari att en folkomröstning om självständighet kommer att hållas i april. Men den fråga grönländarna kommer att ställas inför då kommer att ingå ett mycket komplext sammanhang.

"Underdåniga" regimer

Medan Köpenhamn tillkännagett att man kommer att öka sina försvarsutgifter för Grönland med 1,3 miljarder euro och att landet hotas av en amerikansk ockupation, hur mycket kommer då grönländarnas vilja till självständighet att betyda? Och det är just vad som är slående med hur den nya administrationen i Washington tänker agera: USA:s ekonomiska och geopolitiska intressen går före invånarnas vilja på de eftertraktade territorierna. Oavsett utgången av kraftmätningen mellan Danmark och USA blir förlorarna med säkerhet grönländarna själva. Ingen får låta sig luras: den logik invånarna på ön hamnat under är en kolonial logik av traditionellt snitt.

Sista biten i denna nya imperialistiska doktrin från USA:s sida är vad som ska hända med "allierade" länder. Fallet Kanada, som gränsar direkt till USA och som Donald Trump också vill annektera, är speciellt. För Europas del handlar det inte om något annat än att skapa en ekonomi helt beroende av USA, leverera billiga varor till USA och uteslutande köpa dyra amerikanska produkter. Där kommer Donald Trumps besatthet av ett handelsöverskott in.

För att nå sina mål har Washington två hävstänger. I första hand tullar som kan användas för att hota EU och införande av svaga rättigheter för europeiska varor. Det kommer förmodligen att gå via att ge tech-jättarna fria händer. Och det kommer att leda till att europeiska företag och ekonomi blir starkt beroende av USA:s teknologi och att dess grepp stärks. Och i nästa steg upprättande av "underdåniga" regimer baserade på extremhögern och kanske, som i Österrike, på en vilsegången "USA-vänlig" höger. Elon Musks agerande i Tyskland är i det avseendet en försmak om vad som är att vänta.

Ingen vet vad Donald Trump egentligen kommer att ta sig för. Men hans tillkännagivanden tyder på att den nya administrationens ramverk – intellektuellt, ekonomiskt och politiskt – skiljer sig helt från vad som gällde 2017. Världskapitalismens utveckling har i grunden förändrat USA-imperialismens karaktär. Den kommer nu att fungera enligt Trumps principer: en farlig återgång till kaos, krig och kolonialism.

Elon Musk och cyklonen Trump sopar bort Europa i förbifarten

Maya Kandel

Mediapart, 8 januari 2025

Framväxten av en global extremhöger går inte att skilja från utvecklingen av sociala medier som främsta källa till "information". Försvagningen av traditionella medier, plus osämjan inom Europa, ingår i detta projekt. Och i bakgrunden agerar Musk och Zuckerberg.

Elon Musks attacker på europeiska ledare och [den franske presidenten] Macrons uttalanden om ”en reaktionär international”, klargör något avgörande för vår epok: uppsvinget för en global extremhöger.

Den är global, eftersom den allt oftare kommer till makten och i USA återtar den med Trump. Den är global för i den västliga sfären (Europa, USA, Latinamerika) ingår aktörerna i ett nätverk.

Ledare och influencers inom den har knutit band via konferenser och möten som de amerikanska konservativas högmässa som sedan några år tillbaka också fått efterföljd också i Europa och Latinamerika.

De national-konservativa, ideologer för Trumps ideologi, har hållit konferenser i Rom, Bryssel och London på senare år och utgör ytterligare ett exempel. De finansieras av konservativa miljardärer och inte minst de hemmahörande i Silicon Valley, källan till enorma förmögenheter i USA. En viktig aspekt osv denna strategi, för det handlar om en strategi, är att deras kontakter och spridning sker via sociala medier.

Kopplingen mellan uppsvinget för denna globala extremhöger och det senaste decenniets intensiva uppgång för sociala medier som främsta källa till ”information” går inte att bortse från. Information bakom citattecken för vad som alltmer delas är inte information utan desinformation eller manipulering.

Vad som vidarebefordras på sociala medier är partsinlagor snarare än analyser av fakta, inlagor som ofta baserar sig på ett urval av fakta eller rena lögnar: fallet Musk är belysande. Under den senaste valkampanjen i USA har han en viktig källa till desinformation: han bidrog exempelvis till finansiering och spridning av påstått demokratiska grupper, som lade fram förslag helt gripna ur luften i viktiga frågor som trans-identitet och invandring för att övertyga väljarna om att demokraterna var farliga radikaler.

Strategisk försvagning av journalistiken

Ökningen av sociala medier som främsta källa till information har gått hand i hand med minskad roll för ”traditionella” medier, dvs de som tillämpar journalistik enligt yrkesreglerna med verifiering av fakta och olika källor. Tidningarna har haft problem sedan internet gjorde entré, framför allt genom förlust av annonsintäkter. Och den allmänna misstänksamhet som präglar vår epok har givetvis också drabbat medierna.

Men försvagningen av journalistikens roll är inte bara en indirekt konsekvens. Det handlar också om en medveten strategi som från första början varit kärnan i Trumps ideologi, resultat av Steve Bannons intuition och Trumps egna instinkter och begåvning. Från sin första valkampanj 2015 attackerade Trump tidningarna, kallade all information han ogillade för ”fake news” och pekade ut journalisterna som ”folkfiender”. Uttrycket ”fake news” har fått global spridning tack vare kraften i Trumps twittrande under den första mandatperioden och inspirerat lagstiftning mot pressfriheten i över tjugo länder.

Elon Musks köp av Twitter 2022 förde den processen till storartade höjder, samtidigt som det hela också skedde helt öppet. Musk unnade sig Twitter för att beledsaga sitt storhetsvansinne, sprida sitt budskap och sitt ”anti-woke” korståg och dominera den offentliga debatten. Samtidigt som han öppet och entusiastiskt anslöt sig till Trump, strax efter mordförsöket på denna den 13 juli, slog han fast att X, det nya namnet på Twitter, var den nya journalistiken. Efter Trumps valseger den 5 november slog han kort och gott fast att X var folkets röst och att ”det var så demokratin borde fungera”.

Två felaktiga påståenden som har det goda med sig att visa vad han är ute efter. Herraväldet över X av världens rikaste man, som för 250 miljoner dollar (den summa man beräknar att

hans bidrag till Trumps valkampanj uppgick till), en bråkdel av hela hans förmögenhet, köpt sig en plats i centrum för makten hos stormakt nummer ett i världen, är givetvis något djupt antidemokratiskt. Det är själva definitionen på den oligarki som alltmer via Silicon Valley har makten i USA.

Den video som Mark Zuckerberg [Facebooks grundare och ägare] publicerade den 7 januari då han tillkännagav att all övervakning av innehållet skulle upphöra är också symptomatiskt för tidsandan. Genom att rätta in sig bakom Trump och Musk ställer sig Zuckerberg bakom denna nya sk definition av ”yttrandefrihet”, som med Musk och Twitter i själva verket handlar om den starkes rätt, rätten hos den som styr algoritmerna, den rikastes lag i själva verket.

Splittra Europa

Om Musk, och Trump dessförinnan och Zuckerberg i sitt uttalande, går till attack på EU:s direktiv om digitala tjänster (DSA) finns det också andra skäl till det. Målet att försvaga EU och splittra dess medlemsstater är något som är gemensamt för alla aktörer kring Trump. Bannon och Trump ägnar sig åt detta sedan länge genom att sprida extremhögerns röster: att hjälpa de partierna till makten står i centrum för deras strategi. 2016 deltog Bannon i kampanjen för Brexit och hans band till Nigel Farage är sedan länge. Trump har allt intresse av att främja ledare med åsikter nära sina egna, i synnerhet i offensiven mot Bryssels makt, som ju betraktas som inkarnationen av allt som är anti-MAGA (”Make America Great Again”).

Musk har radikaliserats på sistone och omsätter nu denna strategi med en kraft förstärkt av hans kontroll över algoritmerna på X. I sin egen högst personliga syn på ”yttrandefrihet” har han aldrig tvekat att slå ner på eller osynliggöra röster som misshagar honom och att tveklöst efterkomma alla krav på censur från auktoritära ledare som Erdogan eller Modi.

Det reaktionära innehållet, anti-woke retoriken eller utfallen mot invandring är säkert uppriktiga hos flera av dem – förra sommaren, under upploppen i Southport, skrev Musk att England var på väg mot att rasa ned i inbördeskrig på grund av invandringen. Och Trump har alltid använt sig av rasism för att ta hem primärval i det republikanska partiet, som ju domineras av vita kristna.

Men likas viktigt för envar av dessa personer är det anti-Bryssel-DNA som präglar de högerpopulistiska partierna i Europa. Trump vill ha bilaterala överenskommelser för att minska EU:s handelspolitiska makt och vända styrkeförhållandena till Washingtons fördel. Musk och Zuckerberg oroar sig för de nya europeiska lagarna mot high-tech jättarna.

Bannon, den ursprunglige ideolog som i över ett decennium ägnat sig åt att påskynda uppkomsten av en högerpopulistisk rörelse och en ny nationalistisk kontra-elit är anti-EU på grund av sin ”anti-globalism”, ytterligare ett kännetecken på nynationalismen i detta sekel. Redan 2018 försökte Bannon samla den europeiska extremhögern i en stor Rörelse.

Vad Musk och Zuckerberg ägnar sig åt är bara ett förebud om vad som är på gång med Trumps återkomst till Vita huset. Det hela står klart: det är de som utgör de nya dominerande medierna. Och snart kommer de att ha hela den amerikanska statens kraft bakom sig.

Översättning Björn Erik Rosin

Lästips

[Medan folk kämpar för sina liv utnyttjar Trump bränderna för att slå mot politiska motståndare](#) (Aftonbladet)

[Nato är inte redo för Trumps galna nycker](#) (Aftonbladet)

[Trump: Kan inte utesluta militära åtgärder mot Danmark](#) (DN)

[Så kan Trumps galna försök slå tillbaka](#) (Expressen)

[”Menar Trump allvar – eller inte?”](#) (SVT)

[Elon Musk uttrycker sitt stöd för ytterhögern i Europa](#) (SVT)

[Elon Musk uppmärksammade finländsk sexualbrotts-statistik](#) (Svenska yle)